

A NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁS TERÜLETEI ÉS MUTATÓI

Valamennyi fejlett ország támogatja a közigazgatásban az összehasonlítást, illetve ennek módszertanilag fejlettebb formáját, a teljesítményértékelést („benchmarking”). Ezek a módszerek felbecsülhetetlen és pótolhatatlan információkkal szolgálnak, amelyekhez máshogyan nem lehet hozzájutni. A legfelsőbb ellenőrzési intézményeknek ezért egyre több figyelmet kell fordítaniuk az összehasonlításra és a teljesítményértékelésre, amelyek révén időszerű, mindenekelőtt pedig átfogóbb, kontextusba helyezett információkkal szolgálhatnak az állami források kezelői számára. Olyan információkkal, amelyek alapján az ellenőrzött szervezetek javíthatják teljesítményüket és munkájuk minőségét.

Hiba lenne azonban, ha a legfelsőbb ellenőrzési intézmények csak az adott országon belüli ellenőrzött szervezetek összehasonlítására szorítkoznának, nemzetközi szintű összehasonlítás nélkül. Szükséges lenne továbbá, hogy az ellenőrzött szervezetek rendelkezésére tudjuk bocsátani a bevált gyakorlatok leírását, valamint a bevált gyakorlatok és az egyes országok konkrét eljárásai közötti eltérések ismertetését.

Ez a cél azonban csak akkor teljesíthető, ha pontos és összehasonlítható adatokat osztunk meg egymás között. Ehhez az adatmegosztás olyan módszertanát kell kidolgozni, amely lehetővé teszi az adatok potenciáljának maximális kiaknázását az ellenőrzések során. Jelen dokumentum, amelyet a cseh Számvevőszék ellenőrei állítottak össze, példákat mutat be arra, hogy miként közelíthető meg az összehasonlítás kérdése, és milyen új lehetőségeket kínálhat az adatok és információk közös módszertannal történő megosztása. Bízom benne, hogy ezek a példák ösztönzőleg hatnak majd Önökre, és a jövőbeli együttműködés alapját képezhetik majd.

Štefan Kabátek

Czech Republic
Supreme Audit Office

Ingatlan-infrastruktúra

Összehasonlítási terület: ingatlan vagyon használata

Alterület: kormányzati hivatalok és szervezetek épületei használatának irányítása

Mutató: közigazgatási ingatlanok hatékony kihasználása

Mit jelez, és miben segíthet a mutató?

A mutató segítségével megállapítható, hogy mennyire hatékony az irodaterületek kihasználása, illetve hogy például mely területeken javítható az állami ingatlan-infrastruktúra kezelése. A mutató felhasználható az ingatlanvagyon-kezelés új stratégiájának kidolgozásához. Amennyiben a hivatalok személyzeti erőforrásainak változásai további lépéseket tesznek szükségessé, a mutató segítségével megtalálhatók az esetleges tartalékok az ingatlankapacitásban a dolgozók elhelyezésének észszerű módosítása érdekében. Emellett felhívhatja a figyelmet azokra az objektumokra, amelyek kiüríthetők, illetve átadhatók egyéb állami intézményeknek vagy kereskedelmi vállalkozásoknak.

Forrásaink

- » *Full Time Equivalent (FTE) – a közszolgálatok információs rendszereinek adatai*
- » *Irodaterületek (KPI) – Közigazgatási Épületek Központi Nyilvántartása információs rendszer*
- » *A fejezet elszámolása*
- » *A minisztériumok éves jelentései*
- » *A kormány által kért ad hoc elemzések*
- » *Szlovák Köztársaság Belügyminisztériuma – A kormányzat tevékenységének és hatékonyságának elemzése. Észszerűsítési és átszervezési intézkedésekre vonatkozó javaslatok*
- » *Az Európai Számvevőszék 07/16 sz. különjelentése – Hogyan kezeli épületeit az Európai Külügyi Szolgálat világszerte?*
- » *Nagy-Britannia Kormányhivatala: Kormányzati ingatlanstratégia 2014*

A mutató értéke

A Cseh Köztársaság kiválasztott hivatalaira kiterjedő számvevőszéki ellenőrzéssel kapott adatok az FTE alapján 2013-ban a **11,0–15,3 m²** tartományban mozogtak.

A cseh kormány Nemzeti Gazdasági Tanácsa (NERV) által ajánlott KPI 2012-ben alkalmazottanként (FTE) 17,52 m² volt, amennyiben a kormány úgy határoz, hogy csak az egy alkalmazottra eső maximális nettó irodaterületet fogja szabályozni. A KPI megállapított átlagos túllépése 9,87 m² volt, az elméletileg megtakarítható területek összesített mérete 467 778 m²-t tett ki. A NERV becslése szerint a lehetséges területmegtakarításokhoz kapcsolódó lehetséges működési kiadásmegtakarítások évi 310,6 millió CZK-ra rúgnának.

Szlovák Köztársaság: Az egy dolgozóra jutó minimális területnek 6 és 8 m² közé kell esnie. Az államigazgatásban az elsőfokú hatóságok esetében 15,9 m², a másodfokú hatóságok esetében 15 m² irodaterület jut egy alkalmazottra. Mindkét érték kétszerese az optimális terület felső korlátjának. A legnagyobb irodaterület (40,42 m²) a területi katonai parancsnokságokon, a legkisebb (7,9 m²) a vámhivatalokban jut egy alkalmazottra.

Nagy-Britannia: A brit kormány ingatlan-tanácsadója a kormányzati stratégia céljai érdekében megállapította, hogy 2012 márciusában 13 m² volt az FTE-re átszámított átlagos terület. Egy évvel később ez az érték már csak 11,9 m² volt. A stratégia szerinti új cél az FTE-re átszámított irodaterület átlagosan mindössze 8 m²-re történő csökkentése 2018. március végétől.

Az Európai Bizottság külföldi képviselői: Az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) ingatlanokra vonatkozó ajánlása szerint az Európai Bizottság küldöttségeinek irodái nem lehetnek nagyobbak az egy főre eső 35 m²-nél (az ingatlanpolitika szerinti maximum 2013 előtt 42 m² volt). 2014-ben a mintegy 85 küldöttség közül 14 túllépte az egy főre meghatározott maximális területet (35 m²). Az egy főre jutó átlagos terület 41 m² volt; a 200 gyakornokot is beleszámítva ez az érték 40 m²-re csökkenne. Az egy főre számított legnagyobb irodaterületet az ENSZ-hez New Yorkba (90 m²), illetve Genfben (104 m²) delegált küldöttségek használták.

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

Figyelembe kell venni az intézmények összehasonlíthatóságát az általuk végzett feladatok szempontjából, valamint az értékeket befolyásoló helyi, regionális és nemzeti sajátosságokat, illetve műszaki szabványokat és szabályozásokat – például a home-office használatát, a munka típusa szerint besorolt alkalmazottak egyes kategóriáinak megfelelő minimális területre vonatkozó higiéniai előírásokat, az irodaterületek ingatlanpiaci árát, az épületek korát és történelmi jelentőségét, illetve műemlékvédelmüket. Figyelembe kell venni továbbá a mutató számításának módszertanát, amelyben jelentős eltérések lehetnek például attól függően, hogy milyen területek sorolhatók be „közigazgatásiként” a „közös területek, műszaki területek, higiéniai területek” mutató számítása során, illetve hogy csak az állandó alkalmazottakat kell-e számításba venni az FTE meghatározásakor. Annak is van jelentősége, hogy a számítást csupán az intézmények egy mintáján végezték, vagy az a kormányzati szektor teljes, közcélokra szolgáló ingatlan-infrastruktúrájára kiterjedt.

Nemzetközi összehasonlításhoz használható adatok példája a Cseh Köztársaságból

Az alábbi adatokat a cseh Számvevőszék a kiválasztott állami szervezetek ingatlan vagyonával kapcsolatos, 13/40 sz. ellenőrzés során kapta és vizsgálta meg:

1. táblázat: Az ellenőrzött minisztériumok közigazgatási épületeinek száma Prága főváros területén

Ellenőrzött szervezet	Épületek száma
Pénzügyminisztérium (MF)	8
Védelmi Minisztérium (MO)	19
Munkaügyi és Népjóléti Minisztérium (MPSV)	3
Fejlesztési Minisztérium (MMR)	7
Oktatási, Ifjúsági és Sportminisztérium (MŠMT)	7
Belügyminisztérium (MV)	18

Forrás: ellenőrzött szervezetek 2013. évi adatai.

2. táblázat: Az ellenőrzött minisztériumok által Prága főváros területén 2013. évben használt irodaterületek áttekintése (m²)

	MF	MO	MPSV	MMR	MŠMT	MV	Összesen
Teljes irodaterület az ellenőrzött szervezet objektumaiban	19 034	76 532	11 304	9 491	6 116	39 020	161 497
ebből:							
- az ellenőrzött szervezet alkalmazottai általi használatban	15,203	76 532	8 407	9 044	5 725	35 366	150 277
- más szervezet általi használatban	2,288	0	2 897	447	391	3 654	9 677
- használaton kívül	1,543	0	0	0	0	0	1 543
Egyéb szervezetek használt irodaterületei	4 200	1 131	2 703	0	3 943	19 194	31 171
Az ellenőrzött szervezet által használt irodaterület összesen	19 403	77 663	11 110	9 044	9 668	54 560	181 448
Alkalmazottak száma ezeken a területeken	1 371	5 955	893	590	878	4 064	13 751
Az irodaterület egy alkalmazottra jutó m ² -einek száma	14,2	13,0	12,4	15,3	11,0	13,4	x

Forrás: ellenőrzött szervezetek 2013. évi adatai.

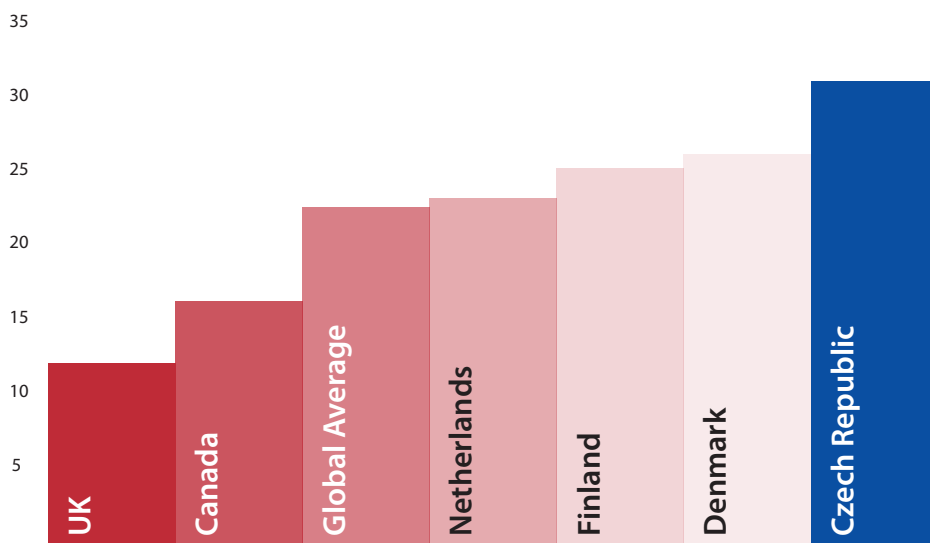
Megjegyzés: Az MV és az MO esetében az értékek meghatározása csupán azokra az objektumokra terjedt ki, amelyekre vonatkozóan a cseh Számvevőszék ellenőrző csoportja megkapta a megfelelő kiindulási adatokat, (többek között a minősített adatok védelme érdekében).

Külső forrásból származó összehasonlítás példája az ellenőrzés lehetősége nélkül

Az alábbi diagramon egy hivatalos kormányzati dokumentumban használt nemzetközi összehasonlítás látható. A dokumentum azonban nem ismerteti az adatgyűjtés és -elemzés módszertanát. A Cseh Köztársaságra vonatkozó adatok jelentősen eltérnek a cseh Számvevőszék rendelkezésére álló adatoktól.

1. diagram: A m²/FTE mutató nemzetközi összehasonlítása

Sq m/FTE – International Civil Service Comparison

Source – Information derived from TWN and PuRENet member organisations and normalised and rounded to NIA/FTE equivalent

Forrás: Nagy-Britannia Kormányhivatalának ingatlanstratégiája (2014).

Czech Republic
Supreme Audit Office

Oktatás

Összehasonlítási terület: az Európa 2020 stratégia céljainak megvalósítása az oktatás területén

Alterület: a tanulók lemorzsolódásának 10% alá szorítása az oktatási és képzési rendszerben

Mutató: az oktatásból és képzésből lemorzsolódó tanulók szá

Az oktatási rendszernek meg kell határoznia és biztosítania kell azon készségek és ismeretek minimális szintjét, amelyekkel az oktatási rendszerből kikerülő valamennyi tanulónak rendelkeznie kell. Az oktatásból és képzésből történő lemorzsolódás 18–24 éves populációs mintán történő felmérése azt mutatja meg, hogy e populációnak mekkora hányada rendelkezik legfeljebb alsó középfokú (ISCED 2) végzettséggel, és nem kapcsolódott be további oktatási vagy képzési programba. Az EU az Európa 2020 stratégiában célként tűzte ki az iskolai lemorzsolódás 10% alá szorítását. Valamennyi tagországnak saját nemzeti célkitűzést kellett kidolgoznia az Európa 2020 stratégia e céljának teljesítése érdekében. A lemorzsolódás az oktatási rendszerben természetes, nem feltétlenül nemkívánatos jelenség. Nem lehet azonban egyértelműen kijelenteni, hogy például a Cseh Köztársaságban kitűzött 5,5%-os nemzeti cél sok vagy kevés.

Mit jelez, és miben segíthet a mutató?

A lemorzsolódási mutató mérését a köz költségvetésekből a lemorzsolódott tanulók oktatására fordított eszközök indokolják. A mutató mérése ezért nem merülhet ki a lemorzsolódási arány meghatározásában, hanem az okok megkeresésére és arra a kérdésre is ki kell terjednie, hogy az egyes lemorzsolódott tanulók idővel nem térnek-e vissza az oktatási rendszerbe.

A 2010/11-es tanévben² 532 ezer diák tanult a Cseh Köztársaság középiskoláiban, az állami költségvetés a középfokú oktatásra 31,3 milliárd CZK-t³, azaz tanulónként átlagban több mint 58 ezer CZK-t fordított. A cseh Nemzeti Oktatási Hivatal⁴ szerint a 2010/11-es tanévben 13,1%-os volt a középfokú oktatásból lemorzsolódók aránya. Az állami költségvetésből a középfokú oktatásból lemorzsolódókra fordított összeg így ebben az évben átszámítva a 4,1 milliárd CZK-t⁵ is elérhette.

A középiskolai lemorzsolódás okai a 2010/11-es tanévben az alábbiak voltak:

- » 38,4% a záróvizsga nélkül hagyta el a középiskolát, illetve nem teljesítette a vizsga feltételeit;
- » 36,0% maga döntött az iskola elhagyása mellett;
- » 24,3% azért nem folytatta a tanulást, mert nem lépett a következő évfolyamba;
- » 1,3%-ot eltanácsoltak a középiskolából.

2 A középfokú oktatásból történő lemorzsolódásról nem állnak rendelkezésre hivatalos adatok. Ezt az adatot sem a Cseh Statisztikai Hivatal, sem az Eurostat nem méri külön a középfokú oktatásra vonatkozóan.

3 Fizetések, járulékok és nem beruházási költségek. Az összegbe nincsenek beleszámítva azok a befektetési költségek, amelyeket a decentralizáció értelemben az iskolák fenntartói (megyék, önkormányzatok) biztosítanak. Nem tartoznak bele továbbá a támogatási programok eszközei (támogatások az EU-tól, egyéb szupranacionális szervezetektől és az állami költségvetésből).

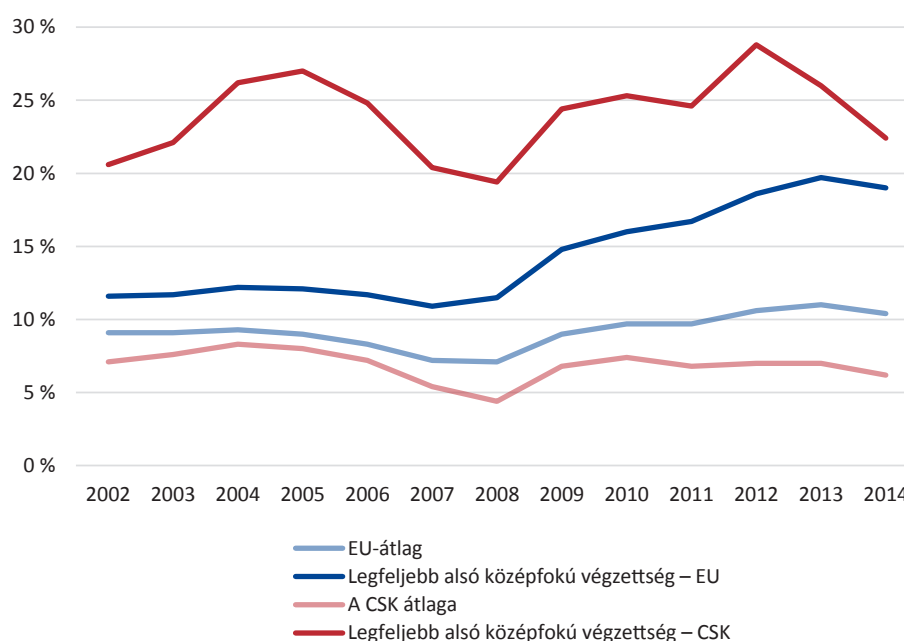
4 Lásd http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/PREDCASNE_ODCHODY_pro_www_final.pdf.

5 Csak az adott tanév költségei, az adott tanulóra az előző években fordított költségek nélkül. Ha például egy tanuló a 3. évfolyamban elhagyja a középiskolát, példánkban csak 3. évfolyamra fordított költségek szerepelnek, a középiskola 1. és 2. évfolyamára fordított összegek nem.

Az okok ismerete és a mutató mérése segíthet a helyzet alakulásának megértésében és az oktatáspolitikában végrehajtott módosítások hatékonyságának értékelésében.

A magasabb végzettség az EU többi tagállamához hasonlóan a Cseh Köztársaságban is nagyobb védelmet nyújt a munkanélküliség kockázatával szemben, és jóval előnyösebb munkaerőpiaci helyzetet jelent a szakképzetlen személyekhez képest. Az Európai Számvevőszék 16/2016 sz. különjelentése is rámutat az iskolai végzettség és a munkanélküliség szintje közötti közvetlen kapcsolatra. A diagramon látható, hogy a legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkező népesség munkanélküliségi rátája jelentősen meghaladja az átlagos munkanélküliségi rátát. 2014-ben ez a különbség a Cseh Köztársaságban 16,2%, míg az egész EU-ban 8,6% volt.

2. diagram: Munkanélküliségi ráta a legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkező népesség körében (CSK, EU)

Forrás: az Eurostat adatainak saját feldolgozása.

Forrásaink

Elsődleges adatok:

- » Eurostat
- » Cseh Statisztikai Hivatal
- » Az összehasonlításban szereplő országok statisztikai hivatalai
- » A cseh Oktatási, Ifjúsági és Sportminisztérium nyilvántartása
- » Az összehasonlításban szereplő országok nyilvántartásai (ha vannak)

Másodlagos adatok és információk – nemzeti dokumentumok:

- » Az Oktatási, Ifjúsági és Sportminisztérium költségvetési fejezet elszámolása
- » Az Oktatási, Ifjúsági és Sportminisztérium éves jelentése
- » Předčasné odchody žáků ze středních škol (Középfokú iskolai lemorzsolódás; cseh Nemzeti Oktatási Hivatal, 2013)
- » Předčasné odchody ze vzdělávání v České republice (Iskolai lemorzsolódás a Cseh Köztársaságban; cseh Nemzeti Oktatási Hivatal, 2013)

Külföldi dokumentumok:

- » *Az Európai Számvevőszék 16/2016 sz. Különjelentése: Az Unió oktatási célkitűzései: a programok összhangban vannak velük, ám a teljesítmény mérésében hiányosságok mutatkoznak*
- » *National Testing of Pupils in Europe: Objectives, Organisation and Use of Results (Eurydice, 2011)*
- » *Európa 2020 stratégia*
- » *Jelentések az európai szemeszterben részt vevő országokról*
- » *Az Európai Tanács ajánlása az európai tanács egyes országai számára*

A mutató értéke

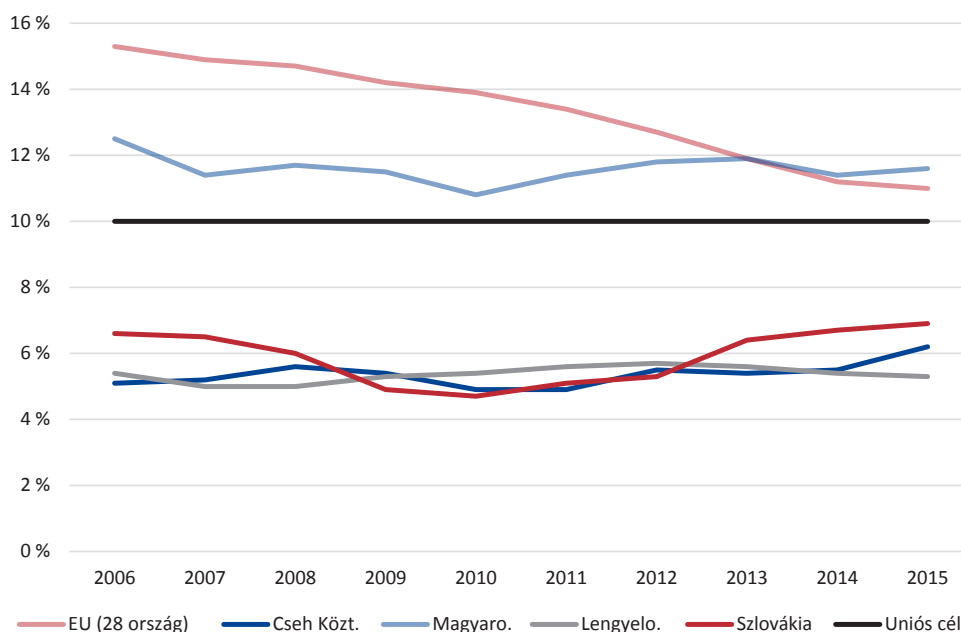
A cseh Számvevőszék adatai szerint ez az érték a Cseh Köztársaságban 2015-ben 6,2% volt azzal, hogy a 2011. évi 4,9%-os szint óta növekvő tendenciát mutat az oktatásból és képzésből lemorzsolódók aránya. A Cseh Köztársaság 2020-ra szóló, Európa 2020 stratégiai nemzeti célkitűzése 5,5%, amely 2015-ben nem teljesült.

Szlovákia 2020-ra szóló nemzeti célkitűzése az oktatásból és képzésből lemorzsolódók arányát illetően 6% vagy ennél kevesebb. 2010-ben ez az érték 4,7% volt, és akárcsak a Cseh Köztársaságban, azóta folyamatosan nő. 2015-ben elérte a 6,9%-os szintet. Tehát Szlovákia 2015-ben nem teljesítette az Európa 2020 stratégiaiban meghatározott nemzeti célkitűzést.

Lengyelország 2020-ra szóló nemzeti célkitűzése az oktatásból lemorzsolódók arányát illetően 4,5%. A mutató értéke 2011-ben 5,6% volt, és azóta többnyire csökkent, a 2015-ös értéke 5,3% volt. Lengyelország sem teljesítette 2015-ben az Európa 2020 stratégiaiban meghatározott nemzeti célkitűzést.

Magyarország 2020-ra szóló nemzeti célkitűzése az oktatásból lemorzsolódók arányát illetően 10%. A mutató értéke 2011-ben 11,4% volt, azóta ingadozik; a 2015-ös értéke 11,6% volt. Tehát Magyarország sem teljesítette 2015-ben az Európa 2020 stratégiaiban meghatározott nemzeti célkitűzést.

3. diagram: Az oktatási rendszerből lemorzsolódó tanulók száma a 18–24 éves népesség körében. Az európai átlag és a V4-országok összehasonlítása

Forrás: Eurostat, a cseh Számvevőszék saját adatfeldolgozása

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

Az EU az Európa 2020 stratégiában célként tűzte ki az iskolai lemorzsolódás 10% alá szorítását. Ezt a célt a Cseh Köztársaság egyelőre nehézség nélkül, hosszú távon teljesíti. A lemorzsolódás értékelésének egyik szükséges megközelítése ezért a lemorzsolódó tanulók oktatására fordított pénz hatékonysága, tekintetbe véve azt, hogy az oktatási rendszer milyen eszközöket vesz igénybe az így felhasznált pénzeszközök hatékonyságának kiküszöbölésére.

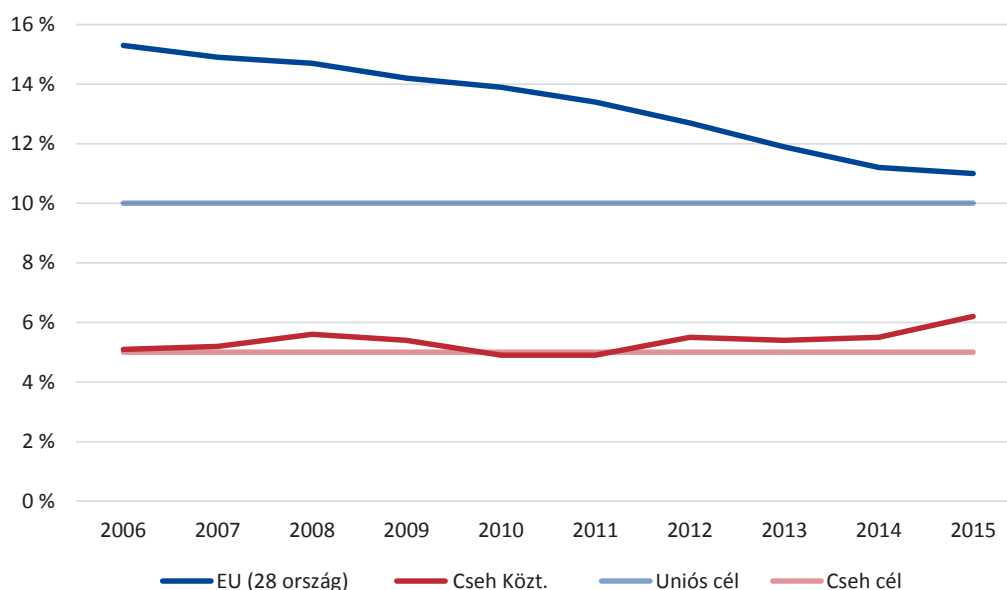
A lemorzsolódás nyomon követésében az adatok hozzáférhetetlensége jelent kockázatot. Jóllehet a cseh Oktatási, Ifjúsági és Sportminisztérium iskolákkal kapcsolatos nyilvántartást vezet, ezen adatok alapján nem követhető nyomon a tanulók úgynevezett tanulási pályája és az esetleges visszatérésük az oktatási rendszerbe.

Az oktatásra fordított pénz hatékonyságának kiküszöbölésére szolgáló egyik módszer az ismeretek és készségek nemzeti ellenőrzésének bevezetése az oktatás csomópontjaiban, például az egyes oktatási szintek közötti átmenetekben (az általános iskola 5. és 9. évfolyama, illetve a középiskola befejezése). Ez a nemzeti ellenőrzés lehet az egyik kritériuma a továbblépésnek az oktatási rendszer következő szintjére.

A Cseh Köztársaságban ilyen eszköz volt az állami érettségi vizsga bevezetése a középiskolákban a 2010/11-es tanévben. Bár az oktatási rendszerből lemorzsolódók aránya Cseh Köztársaságban 2010-ben az Eurostat módszertana szerint viszonylag alacsony szinten volt, a következő években a mutató értéke megnőtt (2011 és 2015 között 1,3%-kal – lásd 4. diagram). Az értékre éppen az egységes állami érettségi vizsga volt hatással, melynek bevezetésével az érettségivel végződő középiskolai szakokon megnőtt a sikertelen tanulók aránya.

További új eszközt jelentnek a Cseh Köztársaságban az egységes középiskolai felvételi vizsgák, amelyek segíthetnek kizárni a szükséges ismeretekkel és készségekkel nem rendelkező tanulók továbblépését a középfokú oktatásba. Bár egy ilyen eszköz az Eurostat módszertana szerint⁶ növelheti a lemorzsolódási arányt, hozzájárulhat a középiskolai lemorzsolódás csökkentéséhez. Az eszköz hatékonyságát időalapon lehetne mérni, a lemorzsolódó tanulóakra fordított pénzeszközök csökkenését figyelve. Nyomon lehetne követni például a középiskolai lemorzsolódás csökkenését az egységes felvételi vizsgák bevezetése után.

4. diagram: Az oktatási rendszerből lemorzsolódó tanulók száma a 18–24 éves népesség körében a Cseh Köztársaságban, az európai átlaggal összehasonlítva

Forrás: Eurostat, a cseh Számvevőszék saját adatfeldolgozása.

6 Az általános iskolát befejező, de tanulmányait középiskolában nem folytató tanulók az oktatási rendszerből lemorzsolódó tanulók kategóriájába közé tartoznak.

Czech Republic
Supreme Audit Office

Szociális lakhatás

Összehasonlítási terület: beavatkozások a társadalmi befogadás területén

Alterület: a szociális lakhatás támogatásának – mint a társadalmi befogadással kapcsolatos politika részének – hatékonysága

Mutató: a szociális lakhatás támogatására szolgáló juttatások fajtáinak száma

Mit jelez, és miben segíthet a mutató?

A mutató a szociális lakhatással kapcsolatos problémák megoldására létrehozott rendszer bonyolultságát jelzi. Általánosságban nem állítható, hogy a szociális juttatások, illetve a megélhetéshez szükséges eszközökkel nem rendelkezők számára nyújtott juttatások számának növekedése együtt jár a rendszer bonyolultságának növekedésével. Minél bonyolultabb egy ilyen rendszer, annál magasabbak a működtetéséhez szükséges adminisztratív költségek. Továbbá a bonyolultabb rendszerek esetében nagyobb a valószínűsége annak, hogy a jóváhagyási eljárás nem tökéletes, vagyis összességében a rendszer kevésbé hatékony.⁷

Ennek a mutatónak a csökkentése vagy – adott esetben – minimalizálása, valamint az ilyen jellegű juttatási rendszerek bevált gyakorlatai hozzájárulhatnak a szociális lakhatás támogatási rendszerének észszerűsítéséhez.

Forrásaink

- » *A megélhetéshez szükséges eszközökkel nem rendelkezők számára nyújtott segítségről szóló 111/2006 Sb. sz. törvény*
- » *Az állami szociális támogatásokról szóló 117/1995 Sb. sz. törvény*
- » *A hajléktalanság cseh köztársaságbeli problémájának megelőzéséről és leküzdéséről szóló, 2020-ig érvényes koncepció*
- » *A szociális lakhatás koncepciója a Cseh Köztársaságban 2015–2025*
- » *Társadalmi befogadási stratégia 2014–2020*
- » *A társadalmi kirekesztés elleni küzdelem stratégiája 2011–2015*
- » *A munkaügyi és népjóléti minisztérium honlapja*

A mutató értéke

A mutató értékeként a 2-es számot határoztuk meg, annak alapján, hogy a Cseh Köztársaságban a szociális lakhatás támogatására kétféle juttatást folyósítanak – lakhatási támogatást és lakhatási kiegészítést.

⁷ A cseh Munkaügyi és Népjóléti Minisztérium (MPSV) már 2011-ben mérlegelte a szociális juttatások számának csökkentését. A juttatások fajtájának száma 18-ról körülbelül ennek felére csökkent volna úgy, hogy ez semmilyen területen ne járjon a támogatások csökkenésével. A cél az adminisztratív költségek csökkentése volt. (MPSV 2011: <http://www.mpsv.cz/cs/10153>).

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

A mutató általunk javasolt optimális értéke a **0–1** tartományba esik. Ha nincs a szociális lakhatást támogató juttatás, ez azt jelentené, hogy ezt a támogatást egyéb (sztemderd) többcélú juttatás foglalja magában, vagy hogy a szociális lakhatás támogatása rendszerszinten másként van megoldva. Az egyféle juttatás nyújtása adminisztratív szempontból nagyon hatékony megoldást jelentene, feltéve, hogy megfelelően biztosítják a visszaélés ellen. Ennél nagyobb számú ilyen jellegű juttatás nyújtása már nem jelentené a szociális lakhatás adminisztratív és rendszerszempontból észszerű támogatását, és az ilyen rendszer nagy valószínűséggel költségesebb is lenne.

Fontos mérlegelni a szociális lakhatás támogatására szolgáló juttatások rendszerszintű megoldását. A torzítás kockázata különösen abban az esetben merülhet fel, ha a szociális lakhatás támogatása nem juttatások útján, hanem egyéb módon van megoldva. Az állami lakások esetében, amelyek lakói semmilyen juttatásban nem részesülnek, ez a szociális lakhatási támogatási rendszer a beruházások és a működtetés szempontjából költségesebb lehet, mint a szociális juttatások nyújtása. Ugyanez érvényes a magánfelekkel folytatott közvetlen együttműködésre. Adminisztratív szempontból nyilván az lenne a legkevésbé költséges, ha az állam egyáltalán nem foglalkozna a szociális lakhatás támogatásával, ez viszont társadalmi szempontból teljesen elfogadhatatlan lenne. Ezt azonban már más kritériumok és mutatók jeleznék.

Mutató: a szociális lakhatás támogatására szolgáló juttatások odaítélésének határideje⁸

Mit jelez, és miben segíthet a mutató?

Az előzőhöz kapcsolódó mutató a szociális lakhatás támogatásának általános hatékonyságát kiterjeszti az államigazgatás rugalmasságára, különösen az állampolgároknak nyújtott szolgáltatások kényelmét vizsgálva. A szociális lakhatási támogatásra vonatkozó igénylés elbírálásának gyorsaságát, azaz az igénylés kézhezvétele és a juttatás odaítélése között eltelt napok számát értékeli. Megfelelőbb lehetne például egy olyan mutató, amely a juttatások igénylésének benyújtása és a juttatások folyósítása között eltelt napok számát méri, ez azonban azzal a kockázattal járna, hogy ez az időtartam nem feltétlenül szerepel a jogszabályokban. A Cseh Köztársaságban például rendszerint az odaítélés hónapjában folyósítják a juttatásokat. A juttatás igénylésének benyújtása és a juttatás folyósítása között elméletileg legfeljebb 61 nap telhet el – például ha a kérelmező április 2-án nyújtja be az igénylést, a hivatal május 1-jén odaítéli a juttatást, és május 31-én megtörténik annak folyósítása. Mindehhez azonban feltételeznünk kell, hogy a juttatások nyújtása indokolatlan késlekedés nélkül, havi rendszerességgel történik.

Forrásaink

- » *A megélhetéshez szükséges eszközökkel nem rendelkezők számára nyújtott segítségről szóló 111/2006 Sb. sz. törvény*
- » *Az állami szociális támogatásokról szóló 117/1995 Sb. sz. törvény*
- » *A szociális lakhatás koncepciója a Cseh Köztársaságban 2015–2025*
- » *A hajléktalanság cseh köztársaságbeli problémájának megelőzéséről és leküzdéséről szóló, 2020-ig érvényes koncepció*
- » *Társadalmi befogadási stratégia 2014–2020*
- » *A társadalmi kirekesztés elleni küzdelem stratégiája 2011–2015.*

A mutató értéke

A mutató értékeként a Cseh Köztársaságban **30** napot határoztunk meg, ami megfelel az igénylés benyújtása és a juttatás odaítélése közötti határidőnek.

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

A mutató általunk javasolt optimális értéke legfeljebb 7 nap. Ennek legfőbb indoka a lakbér kifizetésének halaszthatatlan szükségessége abban az esetben, ha a bérlőnek egyéb külső hatások következtében nem áll rendelkezésére elegendő pénz. Ugyanakkor figyelembe kell venni az igénylések megalapozottságának vizsgálatához végrehajtandó ellenőrzések lefolytatásához szükséges időt. Ideális esetben a támogatás igénylőjét terheli a bizonyítási kötelezettség.

⁸ Nem a juttatás folyósításának határidejéről van szó a kérelmező számára az odaítélést követően

Mutató: a lakhatási szociális juttatások mennyiségének aránya a szociális juttatások teljes mennyiségéhez képest

Mit jelez, és miben segíthet a mutató?

A mutató a szociális lakhatás problematikájának mértékét és időszerűségét jelzi a társadalomban, így egyúttal a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem hatékonyságáról is képet ad a szociális lakhatás terén. E mutatók egyes éveken elért értékét nyomon követve megjeleníthető a trend, és értékelhető ebből a szempontból az állami politika sikeressége ezen a területen.

Forrásaink

- » A cseh Munkaügyi és Népjóléti Minisztérium költségvetési fejezet elszámolása
- » A Cseh Statisztikai Hivatal adatai
- » A cseh Munkaügyi és Népjóléti Minisztérium adatai
- » A szociális lakhatás koncepciója a Cseh Köztársaságban 2015–2025

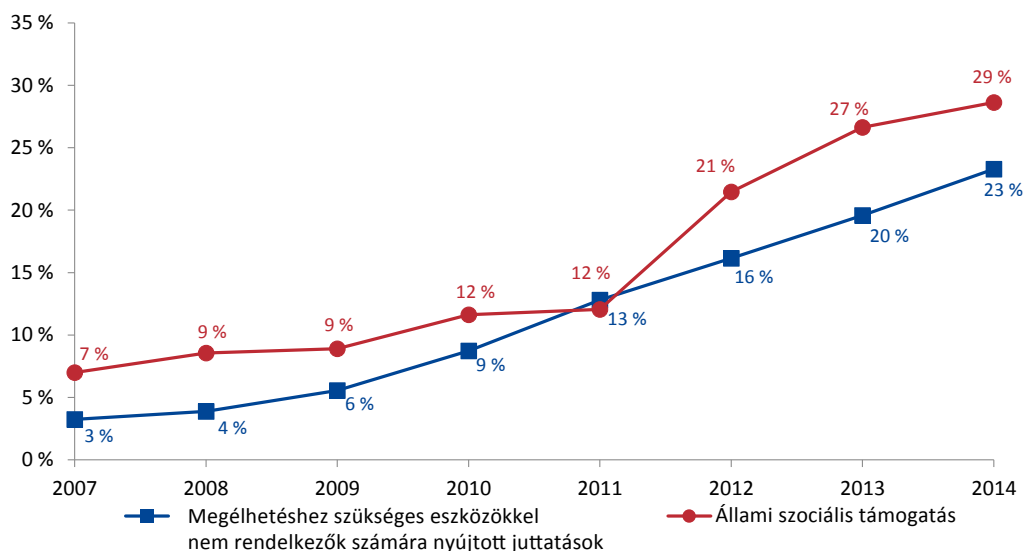
A mutató értéke

A mutató értéke a Cseh Köztársaságban 2014-ben a megélhetéshez szükséges eszközökkel nem rendelkezők számára nyújtott juttatások esetében **28,6%**, a szociális támogatás terén **23,3%** volt. A súlyozott átlag értéke **24,51%**. A mutató általunk javasolt optimális értéke a **0–15%** tartományba esik.

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

Hosszú távon fenntarthatónak tekinthető optimális értéket javasolunk. Például a Cseh Köztársaságban a gazdasági növekedés időszakában a lakhatási támogatás a szociális kiadásokra fordított teljes összeg 5–10 százalékát tette ki. A gazdasági válságot követően (2009 után) ez a támogatás megnőtt, a növekedés azonban a makrogazdasági helyzetből adódóan bizonyos fokig indokolható volt. Ugyanez érvényes a lakhatási kiegészítésre.

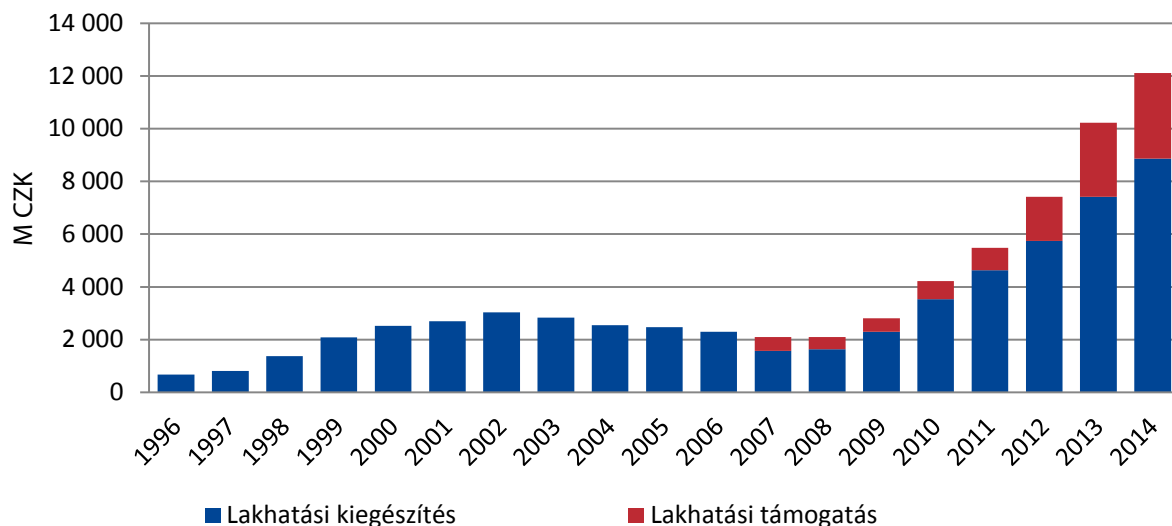
5. diagram: A lakhatási támogatás arányának alakulása a szociális juttatásokhoz képest és a lakhatási kiegészítés arányának alakulása a megélhetéshez szükséges eszközökkel nem rendelkezők számára nyújtott juttatásokhoz képest

Forrás: saját adatfeldolgozás a cseh Munkaügyi és Népjóléti Minisztérium költségvetési fejezet 2007–2014. évi elszámolása alapján.

Mivel a két juttatás aránya a szociális juttatásokhoz, illetve a megélhetéshez szükséges eszközökkel nem rendelkezők számára nyújtott juttatásokhoz képest az utóbbi években nagyfokú növekedést mutat, a jelenlegi trend hosszú távon fenntarthatatlanként értékelhető. Ezt a nyújtott juttatások abszolút összege is alátámasztja:

Graf č. 6: Výše doplatku na bydlení a příspěvku na bydlení

Forrás: saját adatfeldolgozás a cseh Munkaügyi és Népjóléti Minisztérium költségvetési fejezet 1996–2014. évi elszámolása alapján.

Ha a mutató értéke növekszik, vagy tartósan aránytalanul magas, akkor fennáll a kockázata annak, hogy az állam nem hatékony megoldást alkalmaz a szociális lakhatás terén. Vagy csupán a tehernek az államra történő áthárításáról van szó, vagy az állam nem képes eredményesen és hatékonyan alkalmazni ezeket az eszközöket, illetve ellenőrizni a felhasználásukat.

Nemzetközi összehasonlítás esetén szigorúan be kell határolni a juttatások fajtáit oly módon, hogy a lehető legnagyobb mértékben megfeleljenek tényleges rendeltetésüknek, és a lakhatási juttatások közé ne kerüljenek oda nem tartozó juttatások, illetve ne maradjanak ki olyanok, amelyek odatartoznak.

Mutató: a szegénység vagy társadalmi kirekesztés által fenyegetett személyek aránya

Mit jelez, és miben segíthet a mutató?

Az *Európa 2020* stratégia egyik célja a nemzeti szegénységi küszöb alatt élő európai polgárok számának 25%-kal történő csökkentése. Ezzel több mint 20 millió ember emelkedne ki a szegénység csapdjából.

A szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem a foglalkoztatás növelésére, valamint a modern és hatékony szociális védelemre és szociálpolitikára épít. Ez a politika elsősorban a célzott oktatásra, a szociális ellátásra, az egészségvédelemre és lakhatásra terjed ki, az Európai Uniónak pedig az Európai Szociális Alap forrásainak ötödét kell ezekre a területekre előirányoznia a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelemben.

A mutató nyomon követésével hozzá lehet jutni a kitűzött cél nemzeti szinten történő kiértékeléséhez szükséges adatokhoz és információkhoz.

Forrásaink

- » *Eurostat (SILC)*
- » *OECD*
- » *A szociális lakhatás koncepciója a Cseh Köztársaságban 2015–2025*
- » *A hajléktalanság cseh köztársaságbeli problémájának megelőzéséről és leküzdéséről szóló, 2020-ig érvényes koncepció*
- » *A minisztériumok zárójelentései*
- » *A Cseh Statisztikai Hivatal adatai*
- » *A befogadási stratégiák teljesítéséről szóló értékelő zárójelentések*
- » *2020-ig szóló lakhatási koncepció*
- » *Társadalmi befogadási stratégia 2014–2020*
- » *A társadalmi kirekesztés elleni küzdelem stratégiája 2011–2015*
- » *Európa 2020 stratégia.*

A mutató értéke

A mutató 2014. évi értéke a Cseh Köztársaságban **14,8%** – ez a szegénység által veszélyeztetett személyek aránya az országban

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

A mutató általunk javasolt optimális értéke a **0–15%** tartományba esik. Ez a tartomány felel meg az európai országok legjobb 2014. évi eredményeinek. A szegénység vagy társadalmi kirekesztés által fenyegetett személyek aránya Izlandon a legkisebb (11–13%).

3. táblázat: A szegénység vagy társadalmi kirekesztés által fenyegetett személyek aránya a V4+2 országban (%)

Állam\év	2010	2011	2012	2013	2014	2015 ⁹
Ausztria	18,9	19,2	18,5	18,8	19,2	18,3
Cseh Köztársaság	14,4	15,3	15,4	14,6	14,8	–
Magyarország	29,9	31,5	33,5	34,8	31,8	28,2
Lengyelország	27,8	27,2	26,7	25,8	24,7	–
Szlovákia	20,6	20,6	20,5	19,8	18,4	–
Szlovénia	18,3	19,3	19,6	20,4	20,4	19,2
EU összesen (28 ország)	23,8	24,3	24,7	24,6	24,4	–

Forrás: Eurostat.

Mivel ennek a mutatónak a számítása az egész Európai Unióban harmonizált, nem fenyeget a hibás számítás vagy a félrevezető értelmezés veszélye.

Összetett mutatóra vonatkozó javaslat: a szociális lakhatás támogatásának hatékonysága

Mivel önmagában a fent ismertetett mutatók egyike sem jelzi kellőképpen az állami támogatás hatékonyságát a szociális lakhatás terén, egy összetett mutató bevezetését javasoljuk.

A fenti mutatókra szorítkozva számos problémával kell szembenéznünk. Például a juttatások kis száma nemcsak a juttatási rendszer egyszerűségét jelezheti, hanem annak eredménytelenségére és hatékonytalanságára is utalhat, ami egy másik értékben – például a területre fordított költségek összegében – nyilvánul meg.

Hasonló a helyzet az egyes juttatások odaítélése gyorsaságának esetében. A juttatások gyors odaítélése az államigazgatás hatékony működését, de a juttatások hatékonyságával kapcsolatos ellenőrzések elégtelenségét is jelentheti.

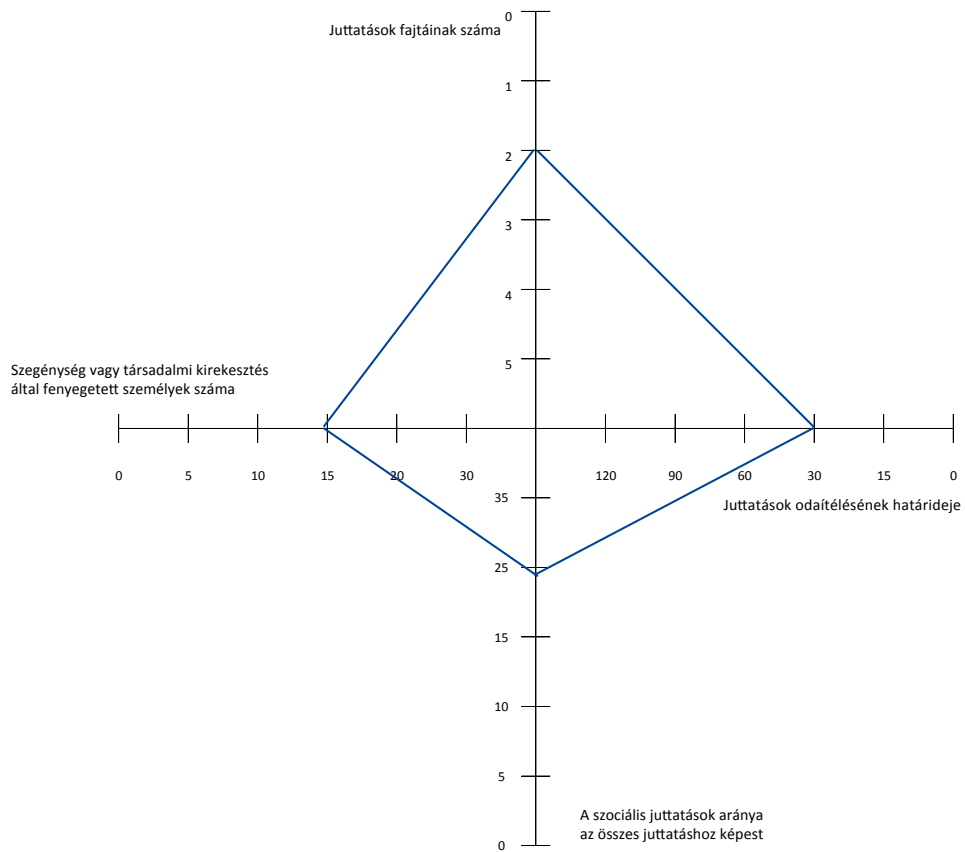
Az is problematikus lenne, ha csupán a lakhatási szociális juttatások mennyiségének arányát követnénk nyomon a szociális juttatások teljes mennyiségéhez képest. Amennyiben ennek az aránynak az értéke kicsi, ez jelentheti azt, hogy a szociális lakhatás nem képez komoly társadalmi problémát az adott országban. Másrészt viszont ugyanez az érték a szociális lakhatási politika végzetes elhanyagolását is jelezheti, ami a szegénység vagy a társadalmi kirekesztés által fenyegetett személyek magas számában nyilvánulhat meg.

A szegénység vagy társadalmi kirekesztés által fenyegetett személyek arányának (ez az Eurostat által nyomon követett sztenderd mutató) nyomon követése önmagában szintén nem alkalmas a szociális lakhatás terén folytatott állami politika sikerességének átfogó mérésére. Ha ez az arány kicsi, ez lehet a bőkezű, pazarlással határos, szociális támogatások következménye, ami például a juttatások számában, illetve az összes juttatáshoz képesti arányukban tükröződhet. A szegénység vagy társadalmi kirekesztés által veszélyeztetett személyek nagy aránya ugyanakkor „óvatos politikát” jelezhet, amely az adminisztrációs terheket és az elért kimeneteket tekintve nem biztosítja hatékonyan a szociálpolitika megfelelését a közérdeknek.

A szociális lakhatás támogatása – mint a társadalmi befogadással kapcsolatos politika része – hatékonyságának általános értékelésére ezért egy összetett mutató alkalmazását javasoljuk. Ezt úgynevezett mágikus n-szöggént ábrázoljuk, amely valamennyi fenti mutató értékelését magában foglalva¹⁰, lehetővé teszi ezek egymással összefüggésben történő, átfogóbb értelmezését. Minél nagyobb az n-szög (esetünkben négyszög) területe, annál hatékonyabb a szociális lakhatás támogatása.

10 A mutatókat úgy választottuk meg, hogy a lehető legnagyobb legyen közöttük a kölcsönhatás. Példánk egy ún. mágikus négyszög, amely a gazdasági teljesítmény értékeléséhez használatos.

7. diagram: A szociális lakhatás támogatásának hatékonyságát mérő összetett mutató grafikus megjelenítése

Forrás: a cseh Számvevőszék saját adatfeldolgozása.

Czech Republic
Supreme Audit Office

E-kormányzat

Összehasonlítási terület: információs és kommunikációs technológiák a közigazgatásban

A terület: az e-kormányzat fejlesztése

Mutató: a közszolgáltatások digit

Mit jelez, és miben segíthet a mutató?

A közszolgáltatások digitalizálásának mutatója egy összetett jelenséget, az e-kormányzat fejlesztését értékelő összetett mutató. Ez azonban közvetlenül nem mérhető. A közigazgatás valós környezetében a mért jelenséggel kapcsolatban többféle tényezővel kell számolni, amelyek eltérőek, sőt egymásnak ellentmondóak is lehetnek. Az Európai Bizottság számára kidolgozott mutató az EU-tagállamok digitális menetrendben történő előrehaladásának értékelésére szolgál. A mutató érzékeny a látens tényezőkre, amelyek nem közvetlenül megfigyelhetők, és a mérésük csupán több részmutató segítségével lehetséges.

A mutató segítségével összehasonlítható a közszolgáltatások számítógépesítésének szintje a kiválasztott országokban.

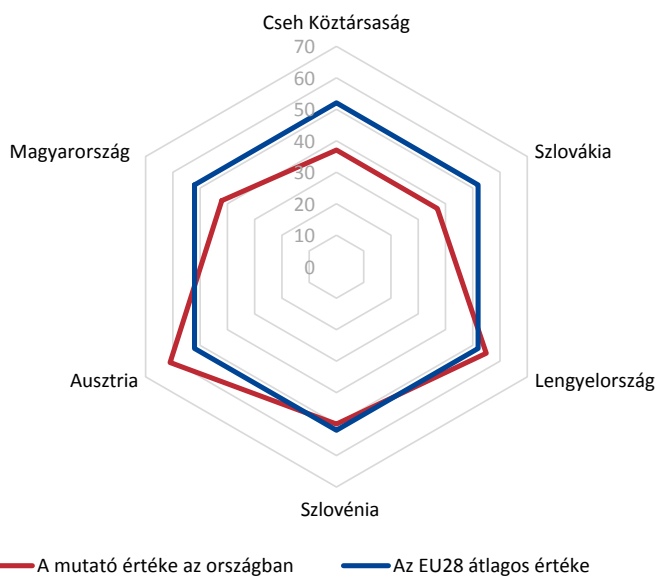
Forrásaink

» *Európai Bizottság: a Digital Economy and Society Index (DESI) számára végzett felmérés*

A mutató értéke

A mutató átlagos értéke a V4+2 országokban 47, ami elmarad az Európai Unió államainak átlagától. A legjobb eredményt Ausztria érte el, a 61-es érték jelentősen meghaladja az átlagot.

8. diagram: Digital Economy and Society Index – 5. dimenzió: a közigazgatás digitalizálása

Forrás: Európai Bizottság.

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

A teljesítményértékelés bevezetésekor figyelembe kell vennünk a digitalizáció szintjét az egyes országokban. A Cseh Köztársaság esetében viszonyítási pontként megfelelhet az EU28 értékeinek átlaga. Ausztria esetében célszerűbb lenne a területen legelől járó Dánia és Finnország által elért mutatóértéket (76–81 pont) alkalmazni. Azzal is számolnunk kell, hogy a közigazgatási szervek felépítése és feladatai tagállamonként valamelyest eltérnek. A Cseh Köztársaságban például az egészségügyi intézmények és az orvosok nem minősülnek közigazgatási szervnek, ugyanakkor az e-egészségügy fejlesztése a cseh Egészségügyi Minisztérium prioritásai közé tartozik.

A mutató alkotórészei

Az összetett mutatót két részmutató alkotja. Az e-kormányzat területére vonatkozó mutató 67%-os, az e-egészségügy területére vonatkozó pedig 33%-os súlyozással jelenik meg az összetett mutatóban.

Részmutatók az e-kormányzat területén:

- 1) Azon felhasználók száma, akik az előző 12 hónap során kitöltött online űrlapot küldtek a közhatóságoknak
- 2) Az előre kitöltött adatok mennyisége a közszolgálatok online űrlapjain
- 3) Az online végrehajtható feladatok aránya a közszolgálatokban
- 4) Az európai PSI (Public Service Information) táblázat szerinti pontszám, amely a (nyílt) adatok állapotát, felhasználhatóságát és újrafelhasználhatóságának lehetőségét mutatja meg

Részmutatók az e-egészségügy területén:

- 5) Azon felhasználók száma, akik az előző 3 hónap során egészséggel kapcsolatos információkat kerestek az interneten (például sérülésekről, betegségekről, táplálkozásról vagy egészségjavításról)
- 6) Azon felhasználók száma, akik az előző 3 hónap során az interneten keresztül jegyezték elő időpontot orvosnál
- 7) Azon általános orvosok százalékaránya, akik elektronikus úton küldik el receptjeiket a gyógyszereknek
- 8) Azon általános orvosok százalékaránya, akik elektronikus hálózaton keresztül osztják meg betegeik adatait más egészségügyi szolgáltatókkal és szakorvosokkal

B alterület: az információs és kommunikációs technológiák területére fordított kiadások

Mutató: a közigazgatásban az IKT-re fordított kiadások teljes összegének egy főre eső része a Cseh Köztársaságban

Mit jelez, és miben segíthet a mutató?

A mutató az állam szervezeti egységeire fordított állami költségvetési IKT-kiadások éves összegét jelzi.

Forrásaink

- » *Az állami költségvetés kiadásainak adatai a Cseh Köztársaság Államkincstárának Integrált Informatikai Rendszeréből (IISSP)*

A mutató értéke

A rendelkezésre álló adatokkal végzett számítások alapján **1000 CZK**-ban állapítottuk meg a mutató értékét. Ez az érték megfelel az állam szervezeti egységei által az IKT-re fordított kiadások egy főre eső részének a Cseh Köztársaságban.

4. táblázat: Egy főre eső IKT-kiadások a 2012–2015-ös időszakban

Év	A Cseh Köztársaság népessége	Az állam szervezeti egységeinek IKT-kiadásai	A kiadások egy főre eső része
2012	10 516 125	7 066 316 792 CZK	672 CZK
2013	10 512 419	6 404 917 781 CZK	609 CZK
2014	10 538 275	9 860 418 468 CZK	936 CZK
2015	10 553 843	11 354 652 711 CZK	1 076 CZK

Forrás: IISSP.

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

A IKT-re fordított kiadásokba az állami költségvetés IKT területét definiáló hat költségvetési tételének folyó- és tőkekiadásai tartoznak bele.

A folyó kiadások esetében az alábbi tételekről van szó:

- » Számítógépes programok használatáért fizetett díjak
- » Távközlési és rádiókommunikációs szolgáltatások
- » Az információs és kommunikációs technológiákkal összefüggő adatok és szolgáltatások feldolgozása
- » Szoftverek

A tőkekiadások esetében az alábbi tételekről van szó:

- » Szoftverek
- » Informatikai berendezések

UA mutató lehetővé teszi az állam szervezeti egységei által az IKT-re fordított kiadások egy főre eső részének összehasonlítását. IKT-kiadások általános költségvetési tételekben is szerepelhetnek, ennek mértékét azonban nem lehet meghatározni. A Cseh Köztársaságban az IKT-kiadások például az Egyéb szolgáltatások megvásárlása tételben, de a Máshová nem sorolt egyéb vásárlások vagy az Immateriális javak egyéb vásárlása tételben is megjelenhetnek. A V4+2 államok költségvetési szerkezetében kétségkívül vannak eltérések, ami megnehezíti a hasonló költségvetési tételek összehasonlítását.

Külső forrásból származó felhasználható kimenetek összehasonlításának példája

Az összehasonlításhoz például külső forrásokból származó adatok is felhasználhatók. Példa lehet erre az egy főre eső IKT-kiadások összehasonlítása a kiválasztott országok között, az IDC társaság adatait véve alapul.

Az IDC a „projektek” fogalmával dolgozik, ugyanakkor az IKT-re fordított kiadások egy része, különös tekintettel a folyó kiadásokra, semmilyen projektbe nincs besorolva. Az IDC nem adott részletes tájékoztatást az elemzési módszerét illetően.

5. táblázat: 2012. évi IT-kiadások a visegrádi négyek országaiban (M USD)

Ország	Központi projektek száma	Regionális projektek száma	Egy főre eső IT-kiadások (USD)
Cseh Köztársaság	495,9	151,7	61,6
Magyarország	224,8	47,0	27,4
Lengyelország	837,1	259,8	28,5
Szlovákia	193,2	54,6	45,8

Forrás: IDC 2014.

A cseh Számvevőszék és az EUROSTAT felhasználható kimenetei összehasonlításának példája

Az információs és kommunikációs technológiák területére fordított kiadások az egyes tárcák szintjén is összehasonlíthatók. A cseh Számvevőszék az IISSP-ből szerezte be a szükséges adatokat.

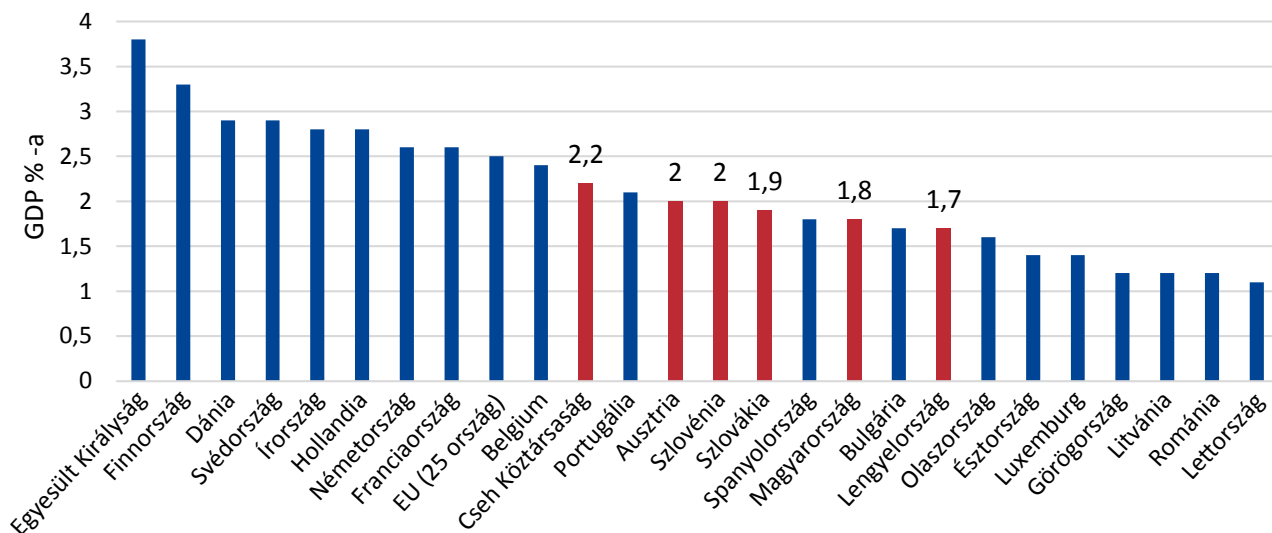
6. táblázat: Az egyes tárcák 2015-ös IKT-kiadásai

Tárca	IKT-kiadások	Arány a kiadások teljes összegéhez képest
Belügyminisztérium	3 939 M CZK	5,50%
Pénzügyminisztérium	2 152 M CZK	8,54%
Munkaügyi és Népjóléti Minisztérium	1 536 M CZK	0,16%
Védelmi Minisztérium	604 M CZK	1,17%
Igazságügyi Minisztérium	543 M CZK	1,97%
Mezőgazdasági Minisztérium	509 M CZK	0,55%
Fejlesztési Minisztérium	452 M CZK	0,87%
Közlekedési Minisztérium	251 M CZK	0,29%
Külügyminisztérium	186 M CZK	2,57%
Egészségügyi Minisztérium	132 M CZK	1,00%
Ipari és Kereskedelmi Minisztérium	77 M CZK	0,09%
Környezetvédelmi Minisztérium	65 M CZK	0,08%
Oktatási, Ifjúsági és Sportminisztérium	52 M CZK	0,03%
Kulturális Minisztérium	31 M CZK	0,25%

Forrás: IISSP, a cseh Számvevőszék saját adatfeldolgozása.

Az információs és kommunikációs technológiák területére fordított kiadások a GDP-hez viszonyítva is összehasonlíthatók, amint a 2. diagramon látható. Ilyen összehasonlítást végzett 2010-ben az Eurostat. A mi szempontunkból ugyanakkor aggályosnak tartjuk azt, hogy az IKT-kiadások közé olyan kiadások is bekerülhetnek, amelyek kapcsolódnak ugyan az IKT-hoz, a cseh Számvevőszéknek azonban nincs felhatalmazása az ellenőrzésükre. Mérlegelhető azonban az állami költségvetés kiadásainak teljes összegével történő összehasonlítás is.

9. diagram: Az IKT-kiadások százalékaránya a GDP-hez viszonyítva a 2010-es évben

Forrás: Eurostat.

C alterület: a közigazgatási szervek által odaítélt szerződések az IKT területén

Mutató: az állam szervezeti egységei által odaítélt IKT-szerződések aránya az összes közbeszerzéshez képest

Mit jelez, és miben segíthet a mutató?

A mutató az állam szervezeti egységei által odaítélt IKT-szerződések szám- és értékarányának alakulását jelzi az adott egységek által odaítélt összes szerződéshez képest. A mutató lehetővé teszi az egyes évek arányainak összehasonlítását, és megmutatja a trendeket, amelyek segítségével meghatározhatók az ellenőrzési tevékenység prioritásai. Az IKT-közbeszerzések összes közbeszerzéshez képest számított szám- és értékarányából megállapítható, hogy az IKT területén kevesebb nagyobb értékű vagy több kisebb értékű szerződést ítélnék-e oda, mint más területeken.

Forrásaink

- » *A Közbeszerzési Információs Rendszer közbeszerzési adatai*
- » *Az IKT terület CPV-kódjainak jegyzéke*

A mutató értéke

A Cseh Köztársaságban 2015-ben az állam szervezeti egységei által odaítélt IKT-szerződések aránya az ezen egységek által odaítélt összes szerződés értékéhez képest 43% volt; az IKT-szerződések az ezen egységek által odaítélt összes szerződés számának 38%-át teszik ki.

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

A különböző országok adatainak összehasonlítása előtt tisztáznunk kell, hogy milyen típusú közbeszerzések szerepelnek az adathalmazban (például kis jelentőségű szerződések stb.). Az IKT-közbeszerzések arányának összehasonlításához meg kell határozni az IKT terület valamennyi országban figyelembe vett CPV-kódjait. Ez az eljárás azonban nem tudja kezelni azt a kockázatot, hogy az összehasonlítást az adatok minősége is kedvezőtlenül befolyásolhatja. Már csupán annak is kedvezőtlen hatása van, ha az ajánlatkérő helytelenül adja meg a CPV-kódot vagy a szerződés értékét a közbeszerzési közlönyben. Ilyen eseteket ismertettünk például a cseh Számvevőszék 15/10 sz. ellenőrzési eljárásában, amelynek során azt vizsgáltuk, hogy a cseh Fejlesztési Minisztérium eredményesen és hatékonyan használta-e fel az e-közbeszerzési szolgáltatások nemzeti infrastruktúrájára fordított összeget.

Nemzetközi összehasonlításhoz használható adatok példája a Cseh Köztársaságból

A cseh Számvevőszék hosszú távon figyeli a közbeszerzési adatokat és a közbeszerzések alakulását a három közbeszerzési piac (árubeszerzés, szolgáltatások, építési beruházások) különböző szegmenseiben.

7. táblázat: Az állam szervezeti egységei által odaítélt IKT-szerződések aránya az összes közbeszerzéshez képest a 2012–2015-ös időszakban

Év	Számarány az összes közbeszerzéshez képest	Értékarány az összes közbeszerzéshez képest
2012	27 %	41 %
2013	34 %	45 %
2014	26 %	43 %
2015	38 %	43 %

Forrás: közbeszerzési információs rendszer (ISVZ), a cseh Számvevőszék saját adatfeldolgozása.

Czech Republic
Supreme Audit Office

Büntetés-végrehajtás

Összehasonlítási terület: büntetés-végrehajtás

Alterület: alternatív büntetések kiszabása

Mutatók: **börtönlakók, börtönkapacitás és a házi őrizet lehetőségének kihasználása**

Mit jeleznek, és miben segíthetnek a mutatók?

A Nemzetközi Börtönkutató Központ (International Centre for Prison Studies) kidolgozott egy mutatót, amelynek segítségével összehasonlítható a fel nem függesztett szabadságvesztésüket töltő személyek 100 ezer lakosra jutó száma az egyes országokban (ún. Prison Population Rate). A Nemzetközi Börtönkutató Központ emellett a börtönkapacitás kihasználtsági szintjét (Occupancy Level) is vizsgálja. A börtönkapacitás mutató jelezheti a börtönlakók rendelkezésére álló hely elégtelenségét és az emberi jogok korlátozását. Meglátásunk szerint ez a mutató egyúttal közvetett módon azt is jelezheti, hogy milyen mértékben sikerül alternatív büntetéseket alkalmazni a szabadságvesztés helyett. Az ilyen büntetések hozzájárulhatnak a túlszűfolt börtönök kapacitásának részleges felszabadításához és a büntetés-végrehajtási költségek csökkentéséhez. Alternatív büntetés lehet például a házi őrizet. Az ilyen típusú büntetés alkalmazásának nyomon követése további olyan mutató lehet, amelyet fel lehet használni egy, a büntetés-végrehajtás problematikájának jobb átlátását segítő összetett mutató részeként.

Forrásaink

- » *A Kriminológiai és Társadalmi Megelőzési Intézet tanulmánya*
- » *A Cseh Köztársaság büntetés-végrehajtási statisztikai évkönyve*
- » *Az Igazságügyi Minisztérium elszámolása*
- » *A Nemzetközi Börtönkutató Központ adatai*

A mutató értéke

A börtönlakók mutatója 2016 I. negyedévében

A börtönlakók mutatója értékének meghatározása az ország összlakosságával (Eurostat-adatok) összevetve történik.

8. táblázat: Európa országai a börtönlakók 100 000 lakosra jutó száma szerint

Sorsz.	Ország	A börtönlakók 100 000 lakosra jutó száma
1	Oroszország	451
2	Belarusz	306
3	Grúzia	262
4	Litvánia	254
5	Törökország	238
6	Azerbajdzsán	236
7	Lettország	224
8	Észtország	223
9	Moldova	222
10	Cseh Köztársaság	205
...		
12	Lengyelország	188
13	Szlovákia	186
14	Magyarország	183
...		
34	Ausztria	97
...		
45	Szlovénia	73

Forrás: Nemzetközi Börtönkutató Központ.

9. táblázat: A börtönkapacitás kihasználtsága 2016 I. negyedében

Sorsz.	Ország	A börtönök kihasználtsága (%)
1	Macedónia	136,0
2	Magyarország	130,5
3	Albánia	125,6
4	Szlovénia	114,3
5	Franciaország	113,9
6	Portugália	112,4
7	Ciprus	112,3
8	Belgium	111,1
9	Nagy-Britannia (Anglia és Wales)	111,0
10	Olaszország	108,4
...		
12	Cseh Köztársaság	104,4
...		
21	Ausztria	95,1
...		
28	Szlovákia	90,4
...		
33	Lengyelország	86,7

Forrás: Nemzetközi Börtönkutató Központ.

Házi őrizet

A Cseh Köztársaságban 2010 óta alkalmazható a házi őrizet a szabadságvesztés alternatívájaként. Az Igazságügyi Minisztérium elszámolása alapján a 2010 és 2015 közötti időszakban legalább 1379 esetben szabtak ki házi őrizetet, illetve feltételes házi őrizetbe bocsátást. A házi őrizet kiszabásának gyakoriságáról szóló, V4+2 országokra vonatkozó adatokat a jelen anyag összeállítása során nem sikerült felkutatnunk, feltételezzük azonban, hogy az egyes legfelsőbb ellenőrzési intézmények (SAI) számára nem jelent majd nehézséget ezeknek az adatoknak a beszerzése.

A házi őrizet lehetőségének hatékony kihasználásához mindig hozzátartozott a büntetési feltételek teljesítésének – vagyis annak, hogy az illető a lakóhelyén tartózkodik-e – ellenőrzése. Ennek a problémának a megoldására szolgált az elítéltek elektronikus távfelügyeleti rendszerének fokozatos bevezetése. A Cseh Köztársaságban 2016 júliusában többszöri próbálkozásra sem sikerült versenypályázat keretében kiválasztani az elektronikus távfelügyeleti rendszer és az elektronikus bilincsek szállítóját.

10. táblázat: Az elektronikus távfelügyelet használatának áttekintése a kiválasztott európai országokban

Ország	Technológia	Működés megkezdése
Anglia és Wales	RF ¹¹ , hangalapú ellenőrzés	1995
Belgium	RF, hangalapú ellenőrzés	2000
Dánia	RF, mobiltelefon	2005
Észtország	RF, GPS	2007
Finnország	GPS, mobiltelefon	nem tették közzé
Franciaország	RF, GPS	2000
Írország	RF, GPS	2009
Litvánia	RF	nem tették közzé
Luxemburg	RF	2006
Németország	RF, GPS	2010
Hollandia	RF, GPS	1995
Norvégia	RF, GPS	2008
Lengyelország	RF, GPS	2009
Portugália	RF, GPS	2002
Ausztria	RF, GPS	2008
Skócia	RF, GPS	1998
Szerbia	RF	nem tették közzé
Spanyolország	RF, hangalapú ellenőrzés, GPS	2000
Svédország	RF	1994
Svájc	RF	1995

Forrás: cseh Igazságügyi Minisztérium (2012).

A teljesítményértékelés meghatározásának fontos szempontjai

A teljesítményértékelés bevezetésekor figyelembe kell vennünk, hogy az egyes országokban eltérőek az elítéltek elektronikus távfelügyeletét szabályozó előírások. Például Szerbiában, Lengyelországban és Németországban a házi őrizet kiszabása esetén az elektronikus távfelügyelet alkalmazásához nem szükséges az elítélt beleegyezése. Az elítéltek elektronikus távfelügyeletének időtartama Németországban a leghosszabb: 5 év, amely kivételes esetben életfogytig meghosszabbítható a kétévenkénti felülvizsgálat lehetőségével. A távfelügyelet minimális hossza napok nagyságrendjében van megadva, például Svédországban és Svájcban. Ausztriában az elektronikus távfelügyelet – a kisszámú távoli vizsgálati rendszerek egyikeként – az alkoholszint ellenőrzését is lehetővé teszi a felügyelt személy esetében.

Európában az elítéltek elektronikus távfelügyeletét a leggyakrabban a szexuális és erőszakos bűncselekmények, lopás, kábítószeres befolyásoltság alatti vezetés, kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények és különféle szabálysértések esetén alkalmazzák.

Az elítéltek elektronikus távfelügyeletének folyamatába különféle kormányzati hatóságok és magánjogi társaságok is bekapcsolódnak, az adott ország jogszabályaitól függően. A leggyakoribb bekapcsolódók között van a pártfogó szolgálat, a büntetés-végrehajtási szolgálat, valamint egy magánszférabeli partner, amely a számos országban a távfelügyeleti berendezést biztosítja és a távfelügyeleti központot üzemelteti.

Nemzetközi összehasonlításhoz használható adatok példája a Cseh Köztársaságból

2014-ben a cseh börtönök lakóinak száma napi átlagban 17 681 volt. A büntetés-végrehajtási statisztikai évkönyv szerint az egy elítéltre fordított átlagos napi költségek¹² börtönönként 954 CZK-ra, a teljes büntetés-végrehajtási szolgálatot tekintve 1221 CZK-ra rúgtak. 2011-hez képest szervezeti egységenként 22%-kal, a teljes büntetés-végrehajtási szolgálatot tekintve 61%-kal nőttek az egy elítéltre fordított átlagos napi költségek. 2011-ben az átlagos napi költségek összege 758 CZK volt. A cseh Pénzügyminisztérium számításai szerint a házi őrizet esetében az átlagos napi költségek 250 CZK-ra rúgtak; ezek a költségek magukba foglalták az elektronikus távfelügyeleti rendszer bevezetésének költségeit.

12 Az átlagos napi költségek adata a büntetés-végrehajtási statisztikai évkönyvből származik. A nyilvánosan hozzáférhető forrásokból nem sikerült meghatározni a számításban figyelembe vett egyes költségvetési tételeket (pl. ételkészítés, és ruházat vásárlása, energiaköltségek stb.).

